

Mensen kunnen hevig verontwaardigd worden over de misstappen van anderen. Dat gebeurt uiteraard wanneer zij er zelf het slachtoffer van zijn. Maar ook wanneer dat niet het geval is, is de reactie soms scherp. Ook dan kan de reactie fel zijn. Dát kan niet. Dát mag niet. Dáár moet iets tegen gebeuren.

Zulk een verontwaardiging staat te lezen op de gezichten van de schriftgeleerden en farizeeën die een vrouw op overspel hebben betrapt. Zij zijn het roerend eens met de scherpe bepaling die Mozes voor zo'n geval heeft getroffen. Hun verontwaardiging hoeft niet gehuicheld te zijn. Overspel kan veel leed veroorzaken: bij de bedrogen echtgenoot, in het gezin, bij de opgroeiende kinderen, bij de betrokkene zelf. Overspel valt niet goed te praten.

Jezus schijnt de verontwaardiging niet te delen. Hij reageert heel rustig als ze opgewonden aan komen lopen. Zij moeten zelfs aandringen om een antwoord te krijgen, en dat antwoord valt anders uit dan zij verwachten. Jezus zegt: "Wie van u zonder zonde is, laat hem de eerste steen werpen." Geen scherpe veroordeling of berisping. In tegendeel: "Ik veroordeel u niet." Alleen een goede raad: "Zondig voortaan niet meer."

Tilt de Heer niet zo zwaar aan de misstap van de vrouw die toch duidelijk vaststaat? Heeft Hij alleen oog voor de verzachtende omstandigheden die er mogelijk zijn? Of vindt Hij dat er andere dingen zijn om je druk over te maken? In ieder geval doet Hij geen poging de vrouw de ernst van haar daad onder ogen te brengen. Hij schrijft wat in het zand.

Eigenlijk hadden we vorige week in het evangelie een soortgelijke situatie. Als de verloren zoon, de verkwistende zoon thuis komt, rekent hij op verwijten. Het is goed fout geweest wat hij gedaan heeft. Die verwijten komen ook van zijn broer, die hem zijn gedrag kwalijk neemt. Ze komen niet van zijn vader. Die rept met geen woord over wat is gebeurd. Die hoeft geen oud zeer door te slikken. Hij valt zijn zoon met open armen om de hals.

God lijkt dus wel gemakkelijk over de zonde heen te stappen. Hebben dan degenen gelijk die zeggen dat je niet te gauw van zonde moet spreken, ja, dat er eigenlijk bij een verkeerde daad niet zo vaak echte zonde in het spel is. Ongelukkige beslissingen, beroerd gedrag, het zou vaak goddeels te wijten zijn aan temperament, aan jeugd omstandigheden, aan psychische vergroeiingen. Komt er wel vrijheid bij te pas?

Er schuilt vaak iets waars in die opvatting. Iedereen torst wel een stukje onvrijheid met zich mee. Maar het is toch te riskant te stellen dat praktisch al wat verkeerd is, zich buiten de vrijheid om voltrekt. Voltrekt zich dan ook al het goede buiten de vrijheid om? Dan moet ook het goede toegeschreven worden aan karakter, opvoeding, omstandigheden. En wat blijft er van een mens nog over als hij zelf in het stuk van goed en kwaad praktisch niet voorkomt?

Als God over de zonde heenstapt, dan is dat niet omdat Hij die vergeeft, ja eigenlijk ontkent. Dan is dat in tegendeel omdat Hij de zondige mens au serieux neemt en zijn situatie als werkelijk onheil beschouwt. De mens moet daar niet in blijven. God grijpt

ieder aanknopingspunt aan om hem eruit te halen, niet met een koude, zichtbaar met moeite uitgestoken hand, maar met een overmaat aan hartelijkheid en warmte.

God gelooft niet zo in verontwaardiging om de mens uit de zonde op te tillen. Hij gelooft veeleer in barmhartigheid. Barmhartigheid doet wonderen, verontwaardiging zelden. Begreep de overspelige vrouw niet pas wat zij gedaan had, toen Jezus haar zei: "Ik veroordeel je niet."? En drong het tot de verloren zoon niet pas goed door waaraan hij zich had overgegeven, toen hij de ongeveinsde liefde van zijn vader mocht ervaren? Barmhartigheid geeft een bevrijdend zicht op zonde.

Wat Jezus bij het afscheid tegen de overspelige vrouw zei, was dan ook geen vrome wens. Niet meer te zondigen: Hij had het voor háár mogelijk gemaakt. Hij was in haar leven binnen gekomen met zulk een eerbiedige liefde dat Hij haar gewonnen had voor het goede. De banden van het kwaad lieten ervan los.

Zusters en broeders, we herdenken de komende twee weken het lijden en het sterven van Gods Zoon. Hij onderging het voor onze zonden. Laten wij oog hebben voor de liefde die Hem dreef. Om onzentwille liet Hij zich overleveren. Alles heeft Hij ervoor over gehad, dat wij niet vast zouden blijven zitten in het kwaad. Hij wil een veel sterkere en diepere levensinstelling in ons wekken: de uit het hart komende eerbied en liefde, een diep mededogen, mogelijk gemaakt door de ervaring van Zijn mededogen.